

Становище

от проф. д-р **Милияна Каймакамова**, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, професионално направление 2.2. История и Археология за материалите, предоставени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Теория и история на културата. История на българската средновековна култура), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 61 от 28 юли 2017 г.

В обявения конкурс като единствен кандидат участва доц. д.н. Цветелин Йорданов Степанов. Той е възпитаник на Исторически факултет при СУ „Св. Климент Охридски“. Но неговото израстване и формиране като университетски учен е тясно свързано с катедра „История и теория на културата“ към Философски факултет на нашата Алма матер. Той има богата биография като учен и преподавател. Това е видно най-напред от неговата активна лекционна дейност, развивана и до сега в специалностите Културология, История и Философия, Арменистика и Кавказология, Начална педагогика в СУ „Св. Климент Охридски“, а така също и в Нов български университет. Важен щрих от неговия творчески профил е и удостояването му с различни индивидуални награди и стипендии, членството в български и чужди научни организации, спечелените международни и български стипендии за различни проекти, активната лекционна дейност и в чужбина (Виена, Будапеща, Белград, Гьотеборг), участието в български и чужди научни форуми. Бих искала да отбележа още, че Степанов има убедително участие в университетския обществен живот, изразяващо се в работата му като оценител на магистърски програми у нас и в Гърция, и в издаването на сборника “*Mediaevalia Christiana*”. Посочените по-горе съществени факти от научната биография на доц. Степанов са показателни за неговия висок професионализъм, подплатен от владенето на класическите езици и на основните нови западни и славянски езици.

Разбира се особено важно място в неговата научна биография имат излезлите изпод перото му трудове. Той е автор на 170 публикации, (монографии, книги, сборници, научни редакции и консултации, статии и студии, преводи на статии и книги, рецензии, публицистика и др.) В своята цялост научното творчество на доц. Степанов се отличава с тематично разнообразие, обусловено от самите интереси на автора, ориентирани най-вече към Средновековна България, Византия, степна Евразия; култура, власт, идентичности, манталитети; средновековни апокалиптични и есхатологични текстове и представи; другост; святост. Това са все важни аспекти от големия проблем за историята на средновековната българска култура, който все още очаква своето цялостно

изследване в духа на най-новите тенденции в българската и чуждата медиевистика.

На обявения конкурс доц. Степанов се представя с общо 16 научни труда, включващи 1 монография, съставителство и редакция на 3 сборника (2 на български и 1 – на английски) и 12 статии на български, английски и руски език в сборници и научна периодика. Те са групирани в 5 тематични области, а именно: 1) изследвания на религиозните аспекти в езическа България; 2) проучвания на именната система на ранносредновековните българи; 3) организационни аспекти на средновековната българска държава и култура; 4) преходът от супремотеизъм към монотеизъм в Дунавска България и неговите културни измерения и последици; 5) проучвания по темата за светостта, мощите и небесната закрила в средновековна България.

Запознаването ми тяхното съдържание ме убеди в това, че доц. Степанов хвърля нова светлина върху по-малко осветлени до сега в науката въпроси, свързани с историята средновековната българска култура. В подкрепа на казаното ще посоча, че той допринася за разкриване значението на скитското наследство в митологичните представи за властта у (пра)българи и хазари. По нов начин разглежда взаимовръзката държава-култура, насочвайки се към нейните символни измерения. С оригинален характер се отличава и съпоставителното изследване за елитарните култури на (пра)българи и франки, анализирани на фона на римско/ромейското наследство. Определен интерес с оглед на бъдещите изследвания върху историята на българската държавност представляват и неговите констатации върху еволюцията на политическата организация у (пра)българите през IV-IX в, довела до възникването на трайна държавност сред някои от тях.

Несъмнено с най-голяма тежест сред трудовете, представени по обявения конкурс, се отличава най-новата монография на доц. д.н. Цв. Степанов, озаглавена „Религии в езическа България (Историографски подходи 1980-2015 г.)“ /София 2017/. Веднага бих искала да изтъкна, че всяко едно историографско изследване изисква солидна подготовка и отлична осведоменост от страна специалиста, заел се да го осъществи. Цв. Степанов притежава и двете. В този труд предмет на задълбочен анализ са различните подходи и интерпретации, прилагани по отношение на (пра)българската религия в българската медиевистика във времето от края

на XX-до началото на XXI в. Бих искала да изтъкна, че Цв. Степанов проявява нужната коректност при коментирането както на достиженията, така и на проблемните страни на една или друга развивана теория или хипотеза по проблема за религиозните вярвания на дунавските (пра)българи преди покръстването им през 865 г.

Приносите на изследването са в няколко насоки. На основата на историографския анализ се сочат сериозните разминавания между теоретични конструкти и наличните бази данни. На критичен анализ се подлагат различните хипотези като са показани техните слаби и силни страни. В изследването се подчертава, че при разкриване на сложната природа на българската религия е необходима нюансираност на изводите, а не „твърди“ тези, както и балансираност при прилагането на индуктивни и дедуктивни подходи. На фона на наложилата се отдавна в науката парадигма за трите монотеистични религии и коментара на достигналите до ново време артефакти се отхвърля тезата за някакъв вид „примитивен монотеизъм“ сред (пра)българите до средата на IX век. Разкрита е динамиката на религиозните вярвания в Дунавска България до приемането на християнството през 865 г. Българската религиозност е вписана в по-общата теоретична рамка на религиозността в т.нар. степна империя през Ранното средновековие.

След запознаване с представените в конкурса материали и трудове и посочването на съдържащи се в тях научни приноси, намирам за основателно да дам своя положителен вот за избор на **доц. д.н. Цветелин Степанов** на академичната длъжност **професор**. Смятам, че той напълно я заслужава.

25. 11. 2017 г.
София

Изготвил становището
/проф. д-р Милияна Каймакамова/